

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 6Co/102/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8315203234
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 07. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eliška Wagshalová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2017:8315203234.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a členov senátu JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Petra Straku, v spore žalobkyne L. W., nar. XX.X.XXXX, bytom H. XXXX/XX, P., zastúpenej JUDr. Františkom Svatuškom, advokátom, Námestie slobody 25, Humenné proti žalovaným 1. V. H., nar. XX.X.XXXX, bytom B. XXXX/X, V., 2. InDevel, s.r.o., Jesenského 1089/11, Žilina, IČO: 36418234, zastúpeného Mgr. Petrom Balážom, advokátom, P. Mudroňa 39, Martin, o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke a zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, o odvolaní žalovaných v 1. a 2. rade proti rozsudku Okresného súdu Humenné sp. zn. 12C 129/2015-102 zo dňa 24.2.2016, takto

rozhodol:

Potvrďuje sa rozsudok.

odôvodnenie:

Predmet konania

1. Žalobkyňa sa v konaní domáha určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke a zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti.

Obsah napadnutých rozhodnutí

2. Okresný súd Humenné ako súd prvej inštancie (ďalej len „súd rozhodol cit.:

„ Súd určuje, že zmluva o pôžičke č. 3/30/001/2013, zo dňa 13.03.2013 uzavretá medzi žalobkyňou ako dlžníkom a žalovaným v 2. rade ako pôvodným veriteľom je neplatná.

Súd určuje, že zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti zo dňa

13.03.2013 uzavretá medzi žalobkyňou ako dlžníkom a žalovaným v 2. rade ako pôvodným veriteľom je neplatná.

O trovách konania súd rozhodne po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozsudku.“

3. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že skutkovo mal za preukázané, že žalovaný v 2. rade ako veriteľ poskytol žalobkyňi ako dlžníkovi finančné prostriedky vo výške 7000,00 eur na dobu 36 mesiacov s tým, že žalobkyňa sa zaviazal poskytnuté finančné prostriedky vrátiť mesačnými splátkami po 278,32 eur vrátane úroku, pričom prvá splátka bola splatná dňa 15.3.2016. Dohodnutá výška úroku predstavovala 25 % ročne a ročná percentuálna miera nákladov 28,07 %. Celková čiastka, ktorú mala žalobkyňa zaplatiť veriteľovi predstavovala 10 019,52 eur. Z obsahu Zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti zo dňa 13.03.2013 vyplýva, že predmetnou zmluvou žalovaný v 2. rade ako záložný veriteľ a žalobkyňa ako záložca zriadili záložné právo na záloh, ktorý bol uvedený v bode 1.2 tejto záložnej zmluvy na zabezpečenie pohľadávky záložného veriteľa vyplývajúcej zo Zmluvy o pôžičke zo dňa 13.03.2013 č. 3/30/001/2013. Z obsahu Oznámenia o postúpení pohľadávky zo dňa 17.10.2014 vyplýva, že predmetným listom žalovaný v 2. rade oznámil žalobkyňi, že postúpil svoju pohľadávku voči žalobkyňi vyplývajúcu zo Zmluvy o pôžičke zo dňa 13.03.2013 č. 3/30/001/2013 žalovanému v 1.rade. Z obsahu Zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 08.10.2014 vyplýva, že predmetnou zmluvou žalovaný v 2. rade ako postupca postúpil žalovanému v 1. rade ako postupníkovi pohľadávku vo výške 8776,72 eur

s príslušenstvom voči žalobkyni vyplývajúcu zo zmluvy o pôžičke č. 3/30/001/2013 zo dňa 13.03.2013. Z obsahu Potvrdenia žalovaného v 2. rade (čl. 80 spisu) vyplýva, že predmetným listom žalovaný v 2. rade potvrdil žalovanému v 1. rade, že peniaze za postúpenú pohľadávku boli žalovaným v 1. rade uhradené pripísaním na účet žalovaného v 2. rade dňa 08.10.2014 vo výške 6291,92 eur.

4. Na zistený skutkový stav prijal právny záver, že zmluva uzavretá medzi žalovaným v 2. rade ako veriteľom a žalobkyňou dňa 13.03.2013 pod č. 3/30/001/2013, podľa ktorej mal žalovaný v 2. rade poskytnúť žalobkyni pôžičku vo výške 7000,00 eur je neplatná. Z obsahu zmluvy vyplýva, že žalobkyňa požadovala poskytnutie pôžičky vo výške 7000,00 eur s tým, že v skutočnosti jej nebola poskytnutá pôžička v takejto výške, pretože bola odpočítaná suma 278,32 eur a táto skutočnosť podľa názoru súdu má vplyv aj na samotnú skutočnú výšku pôžičky. Z obsahu Zmluvy o pôžičke zo dňa 13.03.2013 vyplýva, že žalovaná ako dlžník sa zaviazala vrátiť žalobcovi pôžičku vo výške 7000,00 eur s dohodnutým 25 % úrokom ročne mesačnými splátkami po 278,32 eur. Podľa prehľadu priemerných úrokových sadziieb pri poskytovaných úveroch v rozhodnom období sa výška úrokovej sadzby pri úveroch poskytnutých na obdobie 1 až 5 rokov pohybovala vo výške 10,68 %, čo znamená, že v danom prípade bol dojednaný úrok vo výške 25 % ročne viac než dvojnásobne vyšší. Podľa názoru súdu dohodnutý úrok v zmluve o pôžičke vo výške 25 % je v rozpore s dobrými mravmi, pretože dvojnásobne prevyšuje priemernú výšku úrokov v obdobných spotrebiteľských úveroch a keďže dojednanie úrokov z úverov je podstatnou náležitosťou zmluvy o úvere, neplatnosť tohto dojednania pre rozpor s dobrými mravmi spôsobuje aj neplatnosť celej úverovej zmluvy s poukázaním na ustanovenie podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Keďže zmluva o pôžičke uzavretá medzi žalovanou ako dlžníkom a žalovaným v 1. rade ako veriteľom dňa 13.3.2013 je neplatná, následne je neplatný aj ďalší právny úkon medzi týmito účastníkmi konania a to je Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti zo dňa 13.3.2013. Predmetnú zmluvu je potrebné považovať za spotrebiteľskú zmluvu, ktorá obsahuje neprijateľné podmienky týkajúce sa skutočnosti, aby žalovaná poskytla zabezpečenie splnenia svojho záväzku v hodnote neprimerane vyššej ako je výška záväzku vyplývajúca zo spotrebiteľskej zmluvy v čase uzavretia dohody o zabezpečení splnenia záväzku spotrebiteľa. Z uvedeného teda vyplýva, že záväzok žalobkyne ako dlžníčky, ktorý bol podľa zmluvy o pôžičke 7000,00 eur bol zabezpečený zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam, ktoré majú oveľa vyššiu všeobecnú hodnotu, čo predstavuje značný nepomer, teda neprimeranosť vo vzťahu k zabezpečenej pohľadávke, a preto súd považuje zmluvu o zriadení záložného práva za neplatnú taktiež pre rozpor so zákonom a dobrými mravmi.

5. Poukázal na ustanovenia § 2, §11 zákona č. 129/2010 Z.z., § 53, § 39 OZ.

6. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 142, ods. 1 O.s.p. a úspešnej žalobkyni priznal náhradu trov konania.

Obsah odvolania žalovaných.

7. Proti rozsudku podal odvolanie žalovaný v 2.rade. Navrhol, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutia zrušil, vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, resp. zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne. V odvolaní ďalej uviedol, že záver súdu o neplatnosti zmluvy z dôvodu neprimeranej výšky úrokovej sadzby je nesprávny. Zákon v tom čase nedefinoval pojem podstatné prevýšenie. V zmysle ustálenej judikatúry ako aj v zmysle dôvodovej správy k novele Občianskeho zákonníka sa za podstatné prevýšenie odplaty považuje prevýšenie o viac ako 20 %. V zmysle § 53 ods. 6 OZ je rozhodujúcou odplata požadovaná na finančnom trhu všeobecne za spotrebiteľské úvery ako také a nie odplata za úvery poskytované bankami tak, ako uvádza žalobkyňa. Preto nie je možné pre účely posúdenia primeranosti porovnávať úrokové sadzby bánk s úrokovými sadzbami nebankových spoločností resp. finančného trhu celkovo. Záver súdu o tom, že úroková sadzba 25 % ročne dvojnásobne prevyšuje priemernú výšku úrokov u obchodných spotrebiteľských úverov je neurčitý, pretože z neho nie je jasné, či mal súd na mysli všetky spotrebiteľské úvery alebo len úvery poskytované bankami. Súd ďalej pri posudzovaní primeranosti úrokovej sadzby nebral do úvahy zákonom stanovené kritéria porovnávania sadziieb a to finančnú situáciu dlžníka, mieru i formu zabezpečenia a objem požičaných prostriedkov. Zmluva o pôžičke neodporuje dobrým mravom výškou dohodnutej úrokovej sadzby a preto je platným právnym úkonom. Súd sa taktiež nevysporiadal s argumentáciou žalovaného v rade 2 ohľadom nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na vyhlásení zmluvy o pôžičke a záložnej zmluvy za neplatné. V prejednávanej veci ku dňu vyhlásenia rozsudku existoval veriteľsko-dlžnícky vzťah medzi žalobkyňou a žalovaným v rade 1, čo je vzťah odlišný od zmluvného vzťahu žalobkyne a žalovaného v rade 2 založeného zmluvou o pôžičke. Bolo povinnosťou súdu zdôvodniť, prečo považuje v uvedenom prípade právny záujem za daný aj napriek tomu, že žalovaný v rade 2 už ku dňu vyhlásenia rozsudku nebol so žalobkyňou v žiadnom právnom vzťahu v dôsledku postúpenia pohľadávky zo zmluvy o pôžičke na žalovaného v rade I. Ak aj súd nesúhlasil s názorom žalovaného v rade 2, mal sa s týmto jeho argumentom vysporiadať odôvodnením rozsudku, čo neurobil.

8. Proti rozsudku podal odvolanie aj žalovaný v 1.rade. Navrhol, aby odvolací súd zmenil rozsudok a žalobu zamietol alebo aby rozsudok zrušil a vrátil vec súdu prevej inštancie na ďalšie konanie. Ďalej uviedol, že žalobkyňa bola oboznámená s podmienkami poskytnutia pôžičky v zmluve o pôžičke ako aj následne v zmluve o zriadení záložného práva, ktorých dojednania mala možnosť si prečítať a v prípade nesúhlasu s niektorými jej ustanoveniami aj zmeniť. Z uvedeného dôvodu obe zmluvy spĺňajú všetky zákonné náležitosti v zmysle platnej právnej úpravy. Predmetné zmluvy nie sú zmluvami adhéznymi, ale svojou štruktúrou, rozsahom a voľbou písma sa radí k zmluvám individuálne dojednaným. Zmluvy neobsahujú žiadne všeobecné zmluvné podmienky. Sú písané zrozumiteľným, jasným štýlom a sú z nej jasné všetky práva a povinnosti zmluvných strán. Pokiaľ súd vyhodnotil, že ide o spotrebiteľskú zmluvu na ktorú sa vzťahujú ustanovenia § 52 Občianskeho zákonníka s tak poukazuje nato že zmluvné podmienky boli individuálne dojednané. Namietol nesprávne právne posúdenie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti celej zmluvy v zmysle § 80 písm. c) O.s.p. a poukázal aj na nesprávnu aplikáciu ustanovenia § 41 Občianskeho zákonníka podľa ktorého, ak sa súd domnieval, že neplatné sú niektoré časti zmluvy, mal určiť iba neplatnosť týchto častí a nie celú zmluvu.

Hodnotenie odvolacieho súdu

9. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“) v zmysle zásad uvedených v § 470 ods. 1 a 2 CSP, vzhľadom na včas podané odvolanie preskúmal rozsudok v jeho napadnutých častiach, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ustanovenia § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) s tým, že miesto a čas vyhlásenia rozhodnutia oznámil na úradnej tabuli súdu Krajského súdu v Prešove a na jeho webovej stránke najmenej 5 dní vopred a dospel k záveru, že odvolanie žalovaných nie je dôvodné.

10. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte s namietaným nesprávnym právnym posúdením, to, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne, v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (Ústavný súd Slovenskej republiky II. ÚS 78/05).

11. Obidvaja odvolatelia namietajú nesprávny záver súdu o danosti naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení neplatnosti zmlúv, ktoré sú predmetom žaloby. V tejto súvislosti odvolací súd odkazuje na ustálenú judikatúru. Pri skúmaní podmienok uvedených v § 80 písm. c) O.s.p., umožňujúcich riešenie práva, resp. právneho vzťahu súdnym rozhodnutím treba vychádzať z toho, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o úvere, pôžičke má žalobca - spotrebiteľ (ktorého špecifické postavenie ako slabšej strany v spore osvedčuje predovšetkým úprava v komunitárnom práve, početná judikatúra súdov európskych spoločenstiev, v nie poslednom rade i domáca právna úprava), pretože potrebuje mať vyriešenú otázku, aký je jeho skutočný dlh nad rámec poskytnutých finančných prostriedkov v prípade čiastočnej neplatnosti zmluvy, týkajúcej sa odplaty (úroky, poplatky) (Uznesenie NS SR, 1MCdo 1/2009). Odvolací súd zároveň poukazuje na to, že naliehavý právny záujem spotrebiteľa na určení neplatnosti neprijateľnej zmluvnej podmienky a vyslovenia jej neplatnosti vyplýva zo samotného zákonného ustanovenia (najmä § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa). Naliehavý právny záujem je daný, pretože len určovacou žalobou sa môže odstrániť stav neistoty, v ktorom sa žalobkyňa nachádza, pretože len deklaroványm vyslovením neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva, keďže na jej základe došlo k výkonu záložného práva. Určenie neplatnosti predmetnej zmluvy sa odvíja od posúdenia neprijateľnosti zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, na ktorom určení vyplýva naliehavý právny záujem priamo zo zákona. Žalobkyňa v postavení spotrebiteľa má zákonné právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách vyplývajúce z § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z.z., z čoho taktiež naliehavý právny záujem na požadovanom určení vyplýva. Tento výklad je v súlade s judikatúrou Európskeho súdneho dvora, ktorej charakteristickou črtou je ochrana spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. 11. 2015, sp. zn. 8 Cdo 483/2014).

12. Žalovaný v 2.rade namieta nesprávny záver súdu o absolútnej neplatnosti zmluvy o pôžičke pre rozpor s dobrými mravmi a má za to, že zmluvne dohodnutá výška úrokov (25% ročne) neprevyšuje podstatne obvyklú odplatu na finančnom trhu. Úroky za poskytovanie peňažných prostriedkov podliehajú súdnej kontrole vo svetle princípu dobrých mravov (§ 39 Občianskeho zákonníka). Doterajšia judikatúra súdov nespochybnila, že neprimerané úroky sú v rozpore s pravidlami správania sa, ktoré sú v spoločnosti v prevažnej miere uznávané a predstavujú základný hodnotový poriadok. Cena plnenia tak teda nie je vyňatá zo súdnej kontroly, pokiaľ ide o rozsah jej primeranosti a ani kontroly podľa generálnej klauzuly (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Neprimeranou a preto odporujúcou dobrým mravom

je taká výška úrokov, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednaní obvyklú určenú najmä s prihliadnutím k najvyšším úrokovým sadzbám uplatňovaným bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. Pri nebankových subjektoch, ktoré sú taktiež súčasťou finančného trhu sa vzhľadom na vyššiu mieru rizika vo všeobecnosti dajú akceptovať vyššie úroky, rozhodne nie však viac ako o 100 % oproti priemeru bánk. Výška zmluvných úrokov, pokiaľ tieto úroky prevýšia priemer úrokov na trhu pri porovnateľnom úvere o viac ako 100 % je neprijateľná a odporuje dobrým mravom. Vychádzajúc zo štatistických údajov zverejnených a voľne prístupných na webovej stránke Národnej banky Slovenska boli priemerné úrokové sadzby pri nových úveroch (spotrebiteľské a ostatné úvery) so začiatočnou fixáciou úrokovej sadzby od 1 do 5 rokov v marci 2013, kedy bola predmetná zmluva uzavretá, v sadzbe 10,68 %. Úroková sadzba uvedená v úverovej zmluve je tak viac ako 2-násobkom priemernej sadzby úverov poskytovaných v rovnakom období. Hoci maximálna výška úrokov (ako odplaty za užívanie požičanej finančnej čiastky) pri peňažných pôžičkách ani pri úveroch nie je žiadnym právnym predpisom limitovaná a je ponechaná výlučne na dohodu zmluvných strán, nie je neobmedzená. Dohoda o výške úrokov totiž musí byť v súlade s ustanovením § 39 Občianskeho zákonníka, teda nesmie sa priečiť dobrým mravom. Právny úkon postihnutý takouto vadou je absolútne neplatný. O takýto stav pôjde spravidla vtedy, ak dohodnuté úroky presiahnu mieru úrokov poskytovaných peňažnými ústavmi v čase uzavretia zmluvy.“ (viď uznesenie NS SR sp. zn. 1M Cdo 1/2009).

13. Je potrebné skonštatovať, že zmluva o pôžičke okrem neprimeraného úroku z omeškania obsahuje viacero dojednaní, ktoré je potrebné vyhodnotiť ako rozporné s dobrými mravmi. Dobrým mravom odporuje oprávnenie veriteľa v prípade omeškania dlžníka so zaplatením čo i len jednej splátky požadovať zaplatenie celého dlhu vrátane dohodnutého úroku, poplatok za omeškanie vo výške 32% z výšky pôžičky v prípade omeškania so zaplatením splátky o viac ako 16 dní, poplatok 4% zo zostatku dlžnej sumy v prípade odstúpenia veriteľa od zmluvy, poplatok 150 eur za spracovanie listín, poplatok 180 Eur za každý dodatok, poplatok 150 eur za „výjazd oprávneného zástupcu veriteľa za dlžníkom v priebehu platnosti zmluvného vzťahu v prípade, ak si dlžník neplní svoje povinnosti riadne“. Tieto zmluvné dojednania bez akýchkoľvek pochyb značne znevýhodňujú spotrebiteľa až do takej miery, že je možné ich hodnotiť ako výpalnícke praktiky. Nie je možné, a v demokratickom štáte rešpektujúcom zásady ochrany spotrebiteľa v zmluvných vzťahoch ako slabšej zmluvnej strany ani prípustné poskytnúť takýmto dojednaniám ochranu a považovať zmluvu o úvere za čiastočne platnú v zmysle § 41 OZ. Nie je prijateľný záver, tak ako to argumentuje žalovaný v prvom rade, že boli individuálne dojednané. Je správny záver súdu prvej inštancie o neplatnosti zmluvy o pôžičke ako celku. Je nesporným, že zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti je zabezpečovacím záväzkom, čo vyplýva z jej akcesorickej povahy. Žalovaný uzatvoril túto zmluvu podľa ust. § 553 Občianskeho zákonníka. Vyslovením absolútnej neplatnosti zmluvy o pôžičke nemá zmluva o zabezpečení záväzku z nej vyplývajúceho opodstatnenie, tak ako to skonštatoval aj súd prvej inštancie.

14. Ani ďalšie odvolacie námietky žalovaného nespochybnili vecnú správnosť napadnutého rozsudku. Odvolací súd napadnutý rozsudok postupom podľa §387 ods. 1 C.s.p. potvrdil.

15. O trovách odvolacieho konania rozhodne súd podľa § 396, ods. 3 C.s.p..

Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom.

Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).